

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПОЛИТОЛОГИЯ“**

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Николов, Нов български университет, департамент
„Политически науки“

за дисертационния труд на Антон Валериев Начев на тема:

***„Европейските зелени партии и движения като фактор за
европеизацията и модернизацията на българския политически
процес след 1989 г.“***

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в
професионално направление „Политически науки“

Зелената идея, наричана още *зеленизъм* (англ. *greenism*) или *екологизъм*, несъмнено е сред най-актуалните политически идеологии в съвременния свят, по един или друг начин доминираща, не само политическия дебат, но и реалните управленски решения в страните от ЕС, САЩ, Британската общност и др. Същевременно още от края на 1980-те години, различни зелени и еко движения в България (а и в останалите бивши тоталитарни държави от Централна и Източна Европа), са имали трайно влияние, както в процеса на прехода към демокрация, така и в последвалия постпреходен период на по-задълбочено приобщаване към политическата динамика на обединена Европа. От тази гледна точка, още в началото на настоящето становище, трябва да изтъкнем, че изготвената под научното ръководство на доц. д-р Борис Попиванов, дисертация е успешно фокусирана върху актуален политологичен проблем и със сигурност ще има практическо значение за разбирането на българския политически процес.

Представеният текст е в обем от 170 стандартни страници и включва увод, четири глави, заключение и библиография. Библиографията съдържа 174 източника, основно на български и английски език, в това число и голям брой публикации в интернет. Освен нея е предложен и автореферат в обем от 43 страници, описващ съдържанието на дисертацията и изброяващ предполагаемите приноси моменти на дисертанта, публикациите му по темата и участията му в научни форуми. Като цяло и

текстът на дисертацията, и авторефератът и цитираната в тях използвана литература, съответстват напълно на добрите академични стандарти и на минималните национални критерии за академично израстване и предложеният труд има всички формални основания да бъде допуснат до защита.

В **увода** са формулирани изследователските елементи на работата – обект на изследването („зелените идеи и политики в българския политически процес“), предмет („имплементирането на идеи и политики от европейските зелени към България“), основна хипотеза („европейските зелени партии и движения са централният фактор за модернизацията и европеизацията на българския политически процес в сферата на екологичните политики“), основна цел („да се установят инструментите за имплементирането на зелени идеи и политики“), метод и неизбежните при толкова широк обхват на изследването ограничения. Открити са и четири основни изследователски задачи на дисертанта, предопределили и избраната структура на дисертацията от четири глави.

В **първа глава**, авторът въвежда основната използвана терминология и се опитва да отговори на въпроса какво представлява идеологията на зелените. Описани са основните стълбове на зелените (с акцент върху концепцията за устойчиво развитие) и основните разделителни линии вътре в средите на съвременните зелени движения, концепциите и връзките им с процесите на европеизация и модернизация. Във **втора глава** са разгледани генезисът и развитието на зелените в контекста на европейския политически процес, потенциалът им за налагане на специфичен екологичен дневен ред, както и исторически обусловените различия между зелените движения в Западна и Източна Европа. Тук е приложена и първата (от общо три приложени таблици), показваща динамиката на зеленото представителство в Европейския парламент. **Третата глава** е посветена на възникването и еволюцията на българските зелени формации, от антикомунистическото движение „Екогласност“ до съвременните проекции на европейския зелен тренд в българския граждански сектор и българската политика. Тук са представени и другите две таблици, обобщаващи електоралната динамика на зелените в българските избори за европейски и национален парламент. И накрая, **четвъртата глава**, разглежда имплементацията на европейските зелени политики в България, като с оглед на големия обем на темата, правилно се концентрира върху най-яръкия и актуален проблем – екологичните компоненти на българския Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ).

В **заклучението** дисертантът преповтаря основните изводи от отделните глави и защитава началната си изследователска хипотеза, обобщавайки

тезата, че с годините идеите и посланията на българските зелени все повече се припокриват с идеите и посланията на европейските зелени, като след пълноправното членство на България в ЕС през 2007 г., българските зелени са приели по-инструментална роля за имплементирането на европейските екологични политики. Заедно с това, заключението откроява и две противоречиви тенденции – намаляващо влияние на българските зелени неправителствени организации за сметка на нарастващото влияние на зелените партии; и същевременно – цялостно намалява влияние на българските зелени партии спрямо институциите, прилагащи европейски екологични политики.

Структурата на представения за обсъждане труд, отговаря на широкия обхват на проблема и съответства логично на поставените параметри и задачи. Изложението му съчетава богата теоретична база с широки емпирични познания, в резултат на което, читателят може да се довери на добросъвестно събраната, обобщена и систематизирана информация, която авторът поднася леко и увлекателно, показвайки едновременно с това свободна и прецизна употреба на политологичния апарат и изграден научен стил. Използваната библиография е изчерпателна и повечето публикации в нея изглеждат реално използвани и интерпретирани в текста. Известна критика обаче търпи, невинаги диференцираното позоваване на научни разработки и на идеологически заявени текстове. Авторефератът също отговаря на съществуващите стандарти и представя коректно основните моменти и изводи на дисертационния труд. Публикациите на дисертанта и участията му на научни форуми, отговарят на минималните изисквания и (без да впечатляват особено) свидетелстват за траен интерес към изследваната проблематика. Самооценката за авторските му приноси е адекватна включително претенцията, че представеният труд е *„първото цялостно изследване на генезиса и еволюцията на зелените политически партии и движения в България“*. Съгласявайки се с това твърдение, бих препоръчал на автора, след успешната му защита, да оформи и публикува дисертационния труд като монография.

Не критика, а по-скоро високата ми степен на съгласие с подхода и изводите на дисертанта, ме карат да поставя два, свързани със собствените ми научни интереси въпроса, донякъде останали в периферията на дискутирания труд:

1) Съгласно тезата на автора, зелените партии в Западна Европа като цяло са разположени в левия и прогресивен политически спектър, а тези в Източна Европа – по-скоро в десния. Доколко обаче, оценката за позиционирането на източноевропейските партии почива върху обективни критерии и доколко е резултат от субективната им

идентификация като „десни“, обременена от историческата им роля на противници на „левите“ тоталитарни режими?

2) Какво ще е мястото и ролята в съвременните зелени движения в Европа, на т.нар. *зелен консерватизъм* (англ. *green conservatism*), защитаван от редица дясноцентристки политически фигури в ЕС и САЩ и особено усърдно от покойния британски теоретик на консерватизма сър Роджър Скрутън?

В заключение, като имам предвид всички по-горе направени бележки, формалното покриване на основните изисквания на Закона за развитието на академичния състав и правилника за неговото прилагане, а също и демонстрираните от дисертанта аналитични инстинкти и умението му да формулира цялостна изследователска парадигма, убедено предлагам на научното жури, да присъди на г-н Антон Начев, образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление „Политически науки“.

3 май 2024 г.
София

.....
доц. д-р Петър Николов